

O‘zbekiston Respublikasi
Sog‘liqni saqlash vazirining
2025 yil “___” _____dagi
“_____”-sonli Ko‘rsatma xatiga
____-ILOVA

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA IXTISOSLASHTIRILGAN ONA VA BOLA SALOMATLIGI ILMIY-AMALIY TIBBIYOT MARKAZI**

**"TUG‘RUQ PAYTIDA ORALIQ YORILISHLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHLARI(AKUSHERLIK TRAVMATIZMI)"
NOZOLOGIYA BO‘YICHA TIBBIY YORDAMNING MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT – 2025

"TASDIQLAYMAN"
O‘zbekiston Respublikasi
Sog‘liqni saqlash vaziri
A.A. Xudayarov

"____" _____ 2025 yil

**"TUG‘RUQ PAYTIDA ORALIQ YORILISHLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHLARI(AKUSHERLIK TRAVMATIZMI)"
NOZOLOGIYA BO‘YICHA TIBBIY YORDAMNING MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT – 2025

“TASDIQLAYMAN”
R[Ova]SIATM direktori
N.S. Nadirxarova

[Handwritten signature]

2025 yil

**"TUG'RUQ PAYTIDA ORALIQ YORILISHLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHATLARI(AKUSHERLIK TRAVMATIZMI)"
NOZOLOGIYA BO'YICHA TIBBIY YORDAMNING MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT – 2025

**"TUG‘RUQ PAYTIDA ORALIQ YORILISHLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHATLARI(AKUSHERLIK TRAVMATIZMI)"
NOZOLOGIYA BO‘YICHA TIBBIY YORDAMNING MILLIY KLINIK STANDARTI**

KXT-10/11 bo‘yicha kodlash:	Nozologiya nomlanishi	Ambulatoriya sharoitida diagnostika va davolash uchun nozologiya bilan shug‘ullanadigan mutaxassislar		Stasionar sharoitida diagnostika va davolash uchun nozologiya bilan shug‘ullanadigan mutaxassislar	
		Bosh Nazoratchi Mutaxassis	Jalb qilinadigan qo‘shimcha mutaxassislar	Bosh Nazoratchi Mutaxassis	Jalb qilinadigan qo‘shimcha mutaxassislar
KXT-10					
O70	Tug‘ruq paytida oraliqni yorilishlar	-	-	Akusher- ginekolog	Anesteziolog- reanimatolog, qon-tomir jarroh, qorin bo‘shlig‘i jarrohi, urolog, proktolog, travmatolog
O70.0	Tug‘ruq paytida birinchi darajali oraliqni yorilishlar				
O70.1	Tug‘ruq paytida ikkinchi darajali oraliqni yorilishlar				
O70.2	Tug‘ruq paytida uchinchi darajali oraliqni yorilishlar				
O70.3	Tug‘ruq paytida to‘rtinchi darajali oraliqni yorilishlar				
O70.9	Tug‘ruq paytida oraliqni yorilish, aniqlanmagan				
O71	Boshqa akusherlik jarohatlari				
O71.0	Tug‘ruq boshlanishidan oldin bachadonning yorilishi				
O71.1	Tug‘ruq paytida bachadonning yorilishi				
O71.2	Tug‘ruqdan keyingi bachadon inversiyasi				
O71.3	Bachadon bo‘yni akusherlik yorilishi				
O71.4	Faqat qinning yuqori qismining akusherlik yorilishi				
O71.5	Tos a‘zolarining boshqa akusherlik jarohatlari				
O71.6	Tos bo‘g‘imlari va ligamentlarining akusherlik shikastlanishi				
O71.7	Tos suyagi akusherlik gematomasi				
O71.8	Boshqa aniqlangan akusherlik jarohatlari				
O71.9	Akusherlik jarohati, aniqlanmagan				
O26.7	Homiladorlik, tug‘ish va tug‘ruqdan keyingi davrda pubik simfizning subluksasiyasi				
KXT-11					
JB0B– JB0B.Z	Tug‘ruq paytida oraliqni yorilishlar	-	-	Akusher- ginekolog	Anesteziolog- reanimatolog, qon-tomir jarroh, abdominal jarrohi, urolog, proktolog,
JB0B.0	Tug‘ruq paytida oraliqni yorilishlar				
JB0B.1	Tug‘ruq paytida birinchi darajali oraliqni yorilishlar				
JB0B.2	Tug‘ruq paytida ikkinchi darajali oraliqni yorilishlar				

JB0B.3	Tug‘ruq paytida uchinchi darajali oraliqni yorilishlar				travmatolog
JB0B.Z	Tug‘ruq paytida to‘rtinchi darajali oraliqni yorilishlar				
JB0C– JB0C.Z	Boshqa akusherlik jarohatlari				
JB0C.0	Tug‘ilishdan oldin bachadonning yorilishi				
JB0C.1	Tug‘ish paytida bachadonning yorilishi				
JB0C.2	Bachadonning tug‘ruqdan keyingi inversiyasi				
JB0C.3	Bachadon bo‘yni akusherlik yorilishi				
JB0C.4	Faqat yuqori qinning akusherlik yorilishi				
JB0C.Y	Tos a‘zolarining boshqa akusherlik jarohatlari				
JB0C.5	Tos bo‘g‘imlari va ligamentlarining akusherlik jarohatlari				
JB0C.6	Tos suyagi akusherlik gematomasi				
JB0C.Y	Boshqa ko‘rsatilgan akusherlik jarohatlari				
JB0C.Z	Akusherlik jarohati, aniqlanmagan				
JA63.0	Homiladorlik, tug‘ish va tug‘ruqdan keyingi davrda pubik simfizning subluksasiyasi				

TUG‘RUQ PAYTIDA ORALIQNI YORIQLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHATLARIDA REJALI DIAGNOSTIKA, DAVOLASH, REABILITASIYA VA DISPANSER TADBIRLARI O‘TKAZILMAYDI.

"TUG‘RUQ PAYTIDA ORALIQ YORILISHLAR VA BOSHQA AKUSHERLIK JAROHATLARI(AKUSHERLIK TRAVMATIZMI)" NOZOLOGIYA BO‘YICHA SHOSHILINCH VA TEZKOR TIBBIY YORDAM KO‘RSATISH

Diagnostika choralari	Tibbiy xizmatlarning nomi	Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turiga ko‘ra					Xizmat yoki tekshiruvlarning minimal soni	Davolash davomiyligi
		Ambulator sharoitida davolash		Stasionar sharoitida davolash *				
		Uy va tez yordam sharoitida	OP/ OVP/ KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Bosh Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Shikoyatlar va kasallik tarixi 2. Ob‘ektiv tekshirish 3. Jismoniy va klinik tekshiruv.	-	-	Akusher-ginekolog	Akusher-ginekolog	Akusher-ginekolog	1	4-7 kun

Izoh: Bemorni ko‘rikdan o‘tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko‘rsatkichlar

bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
Qo'shimcha mutaxassis (shifokor)ning maslahati	1. Shikoyatlar va kasallik tarixi 2. Ob'ektiv tekshirish 3. Jismoniy va klinik tekshiruv. 4. Ko'zgularida tug'ilish kanalini tekshirish va bachadon bo'shlig'ini qo'lda tekshirish.	-	-	Anesteziolog-reanimatolog, qon-tomir jarroh, abdominal jarrohi, urolog, proktolog, travmatolog	Anesteziolog-reanimatolog, qon-tomir jarroh, abdominal jarrohi, urolog, proktolog, travmatolog	Anesteziolog-reanimatolog, qon-tomir jarroh, abdominal jarrohi, urolog, proktolog, travmatolog	1	4-7 kun
Izoh: Bemorni ko'rikdan o'tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko'rsatkichlar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
Asosiy laboratoriya tahlillari	1. Qon guruhi va Rh omilini aniqlash	-	-	+	+	+	1	4-7 kun
	2. Umumiy qon tahlili	-	-	+	+	+	Xolatning og'irligiga qarab	4-7 kun
Izoh: Bemorni ko'rikdan o'tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko'rsatkichlar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
Qo'shimcha laboratoriya tadqiqotlari	1. Biokimyoviy qon tahlillari (ko'rsatmalarga muvofiq)	-	-	+	+	+	Xolatning og'irligiga qarab	4-7 kun
	2. Koagulogramma (ko'rsatmalarga muvofiq)			+	+	+	Xolatning og'irligiga qarab	4-7 kun
	3. Qondagi glyukoza darajasini aniqlash (ko'rsatmalarga muvofiq)	-	-	+	+	+	Xolatning og'irligiga qarab	4-7 kun

	4. Umumiy siydik tahlili						Xolatning og'irligiga qarab	4-7 kun
Izoh: Bemorni ko'rikdan o'tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko'rsatkichlar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
Asosiy instrumental tadqiqotlar	1. Tos a'zolarining ultratovush tekshiruvi	-	-	+	+	+	1	4-7 kun
Izoh: Bemorni ko'rikdan o'tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko'rsatkichlar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								
Qo'shimcha instrumental tadqiqotlar	2. Qov simfizining rentgenogrammasi	-	-	+	+	+	1	4-7 kun
	3. Tos suyagi va qorin bo'shlig'ining MRT tekshiruvi	-	-	-	+	+	1	4-7 kun
Izoh: Bemorni ko'rikdan o'tkazishda birga keladigan kasalliklar aniqlanganda tegishli klinik protokollarning tavsiyalariga asoslangan ko'rsatkichlar bo'yicha qo'shimcha tekshiruvlar o'tkaziladi.								

OVP-oilaviy vrachlik punkti; OP – oilaviy poliklinika; KTOP – ko'p tarmoqli oilaviy poliklinika; UTT – ultratovush tekshiruvi; MRT – magnit-rezonans tomografiya.

STASIONAR DAVOLANISH UCHUN KO'RSATMALAR: tug'ruq paytida barcha oraliqni yorilishlar va boshqa akusherlik jarohatlari

TIBBIY DAVOLANISH

Davolash tadbirlari (asosiy dori-darmon bilan davolash)		Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turiga ko'ra					O'rtacha kundalik doza	Bir kursga doza
		Ambulatoriya sharoitida davolash		Stasionar sharoitida davolash				
		Uy va tez yordam sharoitida	OP/ OVP/ KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Preparatning xalqaro patentlanmagan nomi	Preparatni dozalash va qo'llash							

Sefazolin	T/i asta sekin yuborish uchun eritmani 1,0 g kukundan tayyorlanadi. Antibiotik profilaktikasi sifatida bir marta qoʻllaniladi.	-	-	+	+	+	1 g/sut.	1,0 g bir marta
Sefuroksim	T/i asta sekin yuborish uchun eritmani 1,5 g kukundan tayyorlanadi. Antibiotik profilaktikasi sifatida bir marta qoʻllaniladi.	-	-	+	+	+	1,5 g/sut.	1,5 g bir marta
Amoksisillin/sulbaktam	T/i asta sekin yuborish uchun eritmani 1,5 g kukundan tayyorlanadi. Antibiotik profilaktikasi sifatida bir marta qoʻllaniladi.	-	-	+	+	+	1,5 g/sut.	1,5 g bir marta
Traneksamik kislota vena ichiga 200,0 ml fizik eritmada	1 gr	-	-	+	+	+	1 gr	Operasiyaning ogʻirligiga qarab
Oksitosin 5 Ed 500 ml fiz. eritmada t/i tomchilab	5 Yed	-	-	+	+	+	5 Yed	Operasiyaning ogʻirligiga qarab
Davolash tadbirlari (qoʻshimcha dori-darmon bilan davolash)	Rejalashtirilgan tibbiy yordam darajasi va turiga koʻra						Oʻrtacha kunlik doza	Bir kurslik doza
	Ambulatoriya sharoitida davolash			Stasionar sharoitida davolash				
	Uy va tez	OP/	Tuman (shahar)	Viloyat	Respublika			

Preparatning xalqaro patentlanmagan nomi	Preparatni dozalash va qo'llash	yordam sharoitida	OVP/ KTOP	kasalxonalari	darajasidagi tibbiyot muassasalari	darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Enoksaparin (90 kg gacha 0,4 kun/1 marta 90 kg dan ortiq 0,6 kun/1 marta)	teri ostiga in'eksiya uchun eritma	-	-	+	+	+	Doza va rejim yakka tartibda tanlanadi.	Doza va rejim yakka tartibda tanlanadi.
Diklofenak 50 mg shamlar, 3,0 ml ampula (25 mg/l)	Rektal shamlar, in'eksiya uchun eritma m/i	-	-	+	+	+	Doza va rejim yakka tartibda tanlanadi.	Doza va rejim yakka tartibda tanlanadi.

Izoh: Kesar kesish operatsiyasidan oldin barcha homilador ayollar uchun elastik oyoq bandajlari yoki kompression paypoqlar

SHOSHILINCH VA TEZKOR JARROHLIK MUOLAJALARI

Terapevtik choralar (jarrohlik davolash)	Rejalashtirilgan tibbiy yordam turlari va darajasi				
	Ambulatoriya sharoitida yordam		Stasionar sharoitida yordam		
	Uy va tez yordam sharoitida	OP/ OVP/ KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Jarrohlik amaliyotining nomi / aralashuv / davolash					
1. Qin devorlarining yoriqlarini tikish	-	-	+	+	+
2. Oraliq mushaklarning yaxlitligini tiklash (perineorafiya)	-	-	+	+	+
3. Anal sfinkter va to'g'ri ichak yaxlitligini tiklash	-	-	+	+	+
4. Bachadon bo'yni yoriqlarini tikish (kolporrafiya)	-	-	+	+	+
5. Yumshoq tug'ruq yo'llarini gematom bilan ochish va drenajlash	-	-	+	+	+
6. Bachadon yorilishi hajmida organni saqlovchi jarrohlik aralashuvi	-	-	+	+	+
7. Bachadonning ustki amputatsiyasi	-	-	+	+	+
8. Bachadon ekstrirpasiyasi (fallop naychalarisiz)	-	-	+	+	+
9. Bachadon burilishini to'g'rilash	-	-	+	+	+

BIRLAMCHI, IKKILAMCHI VA UCHINCHI DARAJALI PROFILAKTIKA / SKRINING PROFILAKTIKA

Profilaktika choralari	Tibbiy xizmatlarning nomi	OP/ OVP/ KTOP	Tuman, viloyat va respublika stasionar muassasalari	Minimal soni	Profilaktika davri
Mutaxassis (shifokor)ning maslahati	Akusher-ginekolog tomonidan tekshiruv	-	+	1	Ko'rsatmalarga muvofiq
Laboratoriya tekshiruvi	Talab qilinmaydi				
Instrumental tekshiruv	Talab qilinmaydi				
Дори-дармонсиз профилактика	1. ko'rsatmalarga muvofiq o'z vaqtida epiziotomiyani o'tkazish (homila distresi, homila vakuum-ekstraksiyasi, akusherlik qisqichlarini qo'yish, homila elkalarini distosiya qilish)	-	-	1	Ko'rsatmalarga muvofiq
	2. klinik protokollarning klinik tavsiyalariga muvofiq akusherlik yordamini malakali ko'rsatish	-	-	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
	3. klinik protokollar talablariga muvofiq vaginal operativ tug'ilishni amalga oshirish	-	-	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
	4. tug'ruqdan keyin qon ketishining asoratlari bo'lsa, tug'ilish kanalining yumshoq to'qimalarini diqqat bilan tekshirish.	-	+	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
	5. onaga tug'ilish shikastlanishining oldini olishda shikastlangan to'qimalarning yaxlitligini to'liq tiklash	-	+	Ko'rsatmalarga muvofiq	Kўрсатмаларга мувофиқ
	6. tug'ruq paytida og'riqni etarli darajada kamaytirish, erta qisqarishning oldini olish (bachadon bo'yni to'liq ochilgunga qadar)	-	+	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
	7. tug'ilishning ikkinchi davrida oraliqni massajni bajarish	-	+	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
	8. qisqarish urinishlari paytida perineumga iliq kompresslarni qo'llash	-	+	Ko'rsatmalarga muvofiq	Ko'rsatmalarga muvofiq
Izoh. Oraliqni yoriqlar va akusherlik jarohatlarining o'ziga xos profilaktikasi ishlab chiqilmagan.					

TERAPEVTIK OVQATLANISH / PARHEZ

Ovqatlanish tartibi. Parhez jadvali va undan foydalanish muddati	Shoshilinch va tezkor tibbiy yordam darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulatoriya sharoitida yordam		Stasionar sharoitida yordam		
	Uy va tez yordam sharoitida	OP/ OVP/ KTOP	Tuman (shahar) kasalxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
1. 15-stol (umumiy). Bemor stasionardan chiqarilgunga qadar qo'llaniladi	-	-	qo'llaniladi	qo'llaniladi	qo'llaniladi
<p>Izohlar: oraliqni yoriqlar bo'lsa, muvozanatli ovqatlanish muhim ahamiyatga ega, bu peristaltikani normallashtirishga va ich qotishining oldini olishga yordam beradi. Ba'zi parhez tavsiyalari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • xun tolasiga boy ovqatlar iste'mol qilish: sabzavotlar, to'liq donli pishiriqlar, silliqlanmagan donlar; • kuniga kamida 300-400 gramm miqdorida yangi mevalarni, quritilgan mevalarni va peristaltikani yumshoq rag'batlantiradigan fermentlangan sut mahsulotlarini iste'mol qilish; • ichak motorikasini yaxshilash uchun okroshka kabi sovuq appetizatorlardan foydalanish; • kungaboqar, zaytun yoki zig'ir moyi bilan yangi sabzavotli salatlarni iste'mol qilish; • shipovnik yoki suyuq yashil choy, shuningdek sabzi, oshqovoq, shaftoli, o'rik va olxo'ri sharbatlarini ichish; • kuniga kamida 2 litr suv ichish ham muhimdir. 3-darajali perineum yorilishi bo'lsa, qattiq dietani buyurish mumkin: taomlarni suyuq shaklda iste'mol qilish, bulon, choy, sharbatlar, kefir ichish. Bu ayolda 6-7 kun davomida najas bo'lmasligi uchun kerak. <p>3-darajali perineum yorilishi bo'lsa, qattiq dietani buyurish mumkin: taomlarni suyuq shaklda iste'mol qilish, bulon, choy, sharbatlar, kefir ichish. Bu ayolda 6-7 kun davomida najas bo'lmasligi uchun kerak.</p>					

DISPANSERIZASIYA

Ushbu nozologiya uchun hech qanday shart yo'q.

REABILITASIYA

Reabilitasiya choralari	Tibbiy xizmatlarning nomi	Uy sharoitida	OP/ OVP/ KTOP	Stasionar sharoitida	Tadbirlarning minimal soni	Reabilitasiya davri
Mutaxassis (shifokor) maslahati	Akusher-ginekolog	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	Shifoxonadan chiqqandan keyin 1 marta	1 oy
	Tibbiy reabilitolog	-	o'tkaziladi	o'tkaziladi	Ko'rsatmalarga muvofiq individual ravishda	1 oy

Izohlar: maxsus reabilitasiya talab qilinmaydi. Relapsning oldini olish uchun: chekishni tashlash, surunkali yo‘tal bilan kechadigan kasalliklarni davolash; najasni normallashtirish; og‘irlikni ko‘tarish bilan jismoniy faoliyatni cheklash; normal TMI ni saqlash bilan vaznni nazorat qilish; tos bo‘shlig‘i mushaklarini mashq qilish. Muntazam ginekolog kuzatuv majburiydir.

Dorivor bo‘lmagan usullar	Jismoniy faoliyatni cheklash	+	o‘tkaziladi	o‘tkaziladi	Ko‘rsatmalarga muvofiq individual ravishda	1 oy
	Ichakning normal harakatlanishini ta'minlaydigan va ich qotishini bartaraf etadigan oziq-ovqatlarni dietaga kiritish	+	o‘tkaziladi	o‘tkaziladi	Ko‘rsatmalarga muvofiq individual ravishda	1 oy
	Jismoniy terapiya: perineum va tos bo‘shlig‘ining mushaklari va ligamentli apparatlarini kuchaytirish uchun A.Kegel mashqlari va Fitbol mashqlari to‘plami	+	o‘tkaziladi	o‘tkaziladi	Ko‘rsatmalarga muvofiq individual ravishda	1 oy

Izohlar: yorilish darajasi va shikastlanish xususiyatiga qarab, tiklanish davrining davomiyligi 2-3 haftadan 2 oygacha bo‘lishi mumkin.

PALLIATIV YORDAM

Ushbu nozologiya uchun hech qanday shart yo‘q.